

Magyarország természetes vizeinek hasznosítása 2021-ben

Kiss-Horváth Ágnes, Kosáros Tünde, Lengyel Péter
Agrárminisztérium, Halgazdálkodási Főosztály

Az Agrárminisztérium Halgazdálkodási Főosztálya az elmúlt évek gyakorlatának megfelelően évente tájékoztatást ad a hazai természetes vízi halászat aktuális helyzetéről, alapvető statisztikai mutatószámairól, melyhez a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (a továbbiakban: NÉBIH) által felülvizsgált adatokat használtuk fel.

A 2020-as adatokat elemezve előző évi összefoglaló cikkünkben már kitértünk a Covid19-járvány okozta hatásokra. A várakozások szerint a kijárási tilalom feloldása pozitívan befolyásolhatta a fogások növekedését, azonban ez a várt hatás 2021-ben kevésbé jelentkezett. Ebben szerepet játszhatott, hogy a korlátozó intézkedések az év elején még hatályban maradtak, fokozatos feloldásuk csak 2021. április 7-től kezdődött meg a 144/2021. (III. 27.) Korm. rendeletben foglaltak szerint, az éjszakai horgászat tilalma pedig csak 2021. május 1-jétől szűnt meg.

A hazai halgazdálkodási vízterületeken kifogott hal mennyisége 2021-ben – a NÉBIH Halgazdálkodási Szakrendszer (a továbbiakban: HGSZ) adatai szerint – 4600,8 tonna volt, ami 19,75 százalékos csökkenést jelent a 2020. évi 5732,9 tonnás eredményhez képest. A halfogási adatok növekedéséhez 2020-ban elsősorban a horgászfogások és az ökológiai célú szelektív halászat fogásainak növekedése járult hozzá, illetve a halelviteli fogások növekedésére pozitív hatással lehetett az 1176,7 tonnás tavaszi intervenciós pontytelepítés is.

Természetes vizek halgazdálkodási hasznosítása

A halgazdálkodásra jogosultak adatszolgáltatási kötelezettsége a 2021-es évben megváltozott. Míg korábban elektronikus levelezés útján is teljesíthették a halgazdálkodási tevékenységükre vonatkozó adatszolgáltatási kötelezettségüket, 2021-től ezt már csak az erre a célra szolgáló informatikai programon keresztül tehetik meg a NÉBIH Halgazdálkodási Szakrendszer felületén.

A nyilvántartott halgazdálkodási vízterületek összes területének nagysága kis mértékben, 5 százalékkal csökkent az előző évhez képest. Az Országos Halgazdálkodási Adattár (nyilvántartásában 2020-ban 2260 nyilvántartott halgazdálkodási vízterület szerepelt 172 297 ha területtel, míg 2021-ben a nyilvántartott halgazdálkodási vízterületek száma 2246-ra változott, 163 599 ha területtel.

A természetes vizeken az előző évekhez hasonlóan a rekreációs célú – horgászati és halászati – hasznosítás kapott főszerepet. Emellett egyes vízterületeken ökológiai célú szelektív halászatot, valamint alkalmi jelleggel bemutatási célú, hagyományörző halászatot is folytattak a vonatkozó jogszabály szerint kiadott halászati engedély birtokában. A halászati engedéllyel történő halászat tekintetében 2021-ben 180 725 kg-ot tett ki a halelvitel, ez 37,19 százalékos csökkenést mutat az előző év 287 710 kg mennyiségéhez képest.

A NÉBIH adatszolgáltatása szerint 2020-ban 532 859 horgász váltott állami horgászjegyet, 2021-ben 473 547, ami 11 százalékos csökkenést jelent az előző évhez képest. Jelentősen csökkent a megvásárolt turista állami horgászjegyek száma is: 2021-ben 17 945 fő vásárolt ilyen típusú jegyet, ami a 2020. évhez képest (20 885 fő) 14 százalékos forgalomcsökkenésnek felel meg. A horgászattal eltöltött napok száma összesen 7 256 256, ami a rögzített naplók arányában fejenként átlagosan 14,8 nap horgászattal eltöltött időt jelent. 2020-ban ez az érték valamivel magasabb volt, összesen 8 295 732 nap, azaz a horgászattal eltöltött napok száma 12,5 százalékkal csökkent az előző évhez képest. Valószínűsíthető, hogy a horgászattal ténylegesen eltöltött napok száma ennél magasabb, azonban nem mindenki vezeti be a fogási naplóba az eredménytelenül, halfogás nélkül

eltöltött napokat, illetve a horgászati tevékenységgel töltött töredéknapi vagy órák sem feltétlenül kerülnek minden alkalommal rögzítésre. 2021-ben 534 128 db volt a kiadott fogási naplók száma, a leadottaké pedig 492 672 db. Az állami horgászjegyet váltók esetében a leadott fogási naplók 96 százaléka tartalmaz értékelhetően rögzített adatokat. 115 031 fogási napló esetében egyetlen fogási napot sem jegyeztek be, értelemszerűen itt a fogás is nullával egyenlő, 140 094 fogási napló esetében pedig bizonyos számú horgászattal eltöltött nap mellett volt zéró a bejegyzett fogás.

A halgazdálkodási vízterületekről 2021-ben jelentett halfogás mintegy 95 százaléka horgászattal (állami horgászjeggyel és turista állami horgászjeggyel) történt. A turista állami horgászjegyesek a horgászfogásokból csekély mértékben részesedtek, ami továbbra is igazolja, hogy ezt a lehetőséget inkább a horgászati tevékenység rekreációs jellege miatt választják, azaz nem a megtartott hal a fő cél. A halászati engedéllyel kifogott hal aránya 2021-ben 3,9 százalék volt, azaz kis mértékben csökkent a 2020-as adatokhoz képest (5%). A rekreációs halászok fogása az összes fogás alig 1 százalékát tette ki, ami az előző évi adathoz hasonló (1. táblázat).

1. táblázat: Országos halfogás halfogásra jogosító okmány szerinti megoszlása 2020. és 2021-ben
(forrás: HGSZ)

	2020. évi fogás (kg)	2021. évi fogás (kg)
Halászati engedély	287 710	180 725
Állami halászejegy	59 176	44 894
Turista állami horgászjegyet	10 554	9 232
Állami horgászjegyet	5 375 455	4 365 951
Összesen:	5 732 895	4 600 802

Az egy főre eső átlagos horgászfogás az állami horgászjegyet váltók esetében (a rögzített naplók arányában) 2020-ban 12,2 kg, 2021-ben 9,7 kg, míg a turista állami horgászjegyet váltók esetében 2020-ban mindössze 1 kg volt, 2021-ben ez az érték 0,6 kg-ra csökkent. A kiemelt vízrendszerek horgászfogási adatait vizsgálva megállapítható, hogy a ponty áll az első helyen 894 416 kg fogással, azonban a 2020-as év adataihoz képest a Dunán 38%-kal, a Tiszán 34%-kal, a Körösökön 7%-kal csökkent a kifogott mennyiség a ponty esetében.

Az ökológiai célú, szelektív halászattal eltávolított halmennyiség meghatározó részét, 78%-át (2020-ben 80 százalékát) tette ki a törpeharcsa, ezenkívül jelentős volt a busa (9,9%), kisebb mértékű a ponty (5%) és ezüstkárász (1,9%) mennyisége is.

2. táblázat: Nagyobb halgazdálkodási vízterületek halfogási eredménye 2020. és 2021-ben (forrás: HGSZ)

Vízterület	2020. évi fogás (kg)	2021. évi fogás (kg)
Balaton és vízrendszere	773 929	571 381
Velencei-tó	58 701	19 550
Tisza	446 758	329 366
Duna	336 426	223 569

Ráckevei (Soroksári)-Duna	222 342	138 286
Fertő	3 161	1 926
Tisza-tó	237 028	172 436
Körösök	123 769	112 515
<i>Összesen:</i>	2 202 114	1 569 029

A 2021. évi halfogási adatokat áttekintve megállapítható, hogy azok kivétel nélkül minden fogási területen csökkenést mutatnak az előző évhez képest. A legjelentősebb kiterjedésű természetes vizeink az összes fogás több mint 47%-át adták (2. táblázat), ami a korábbi évekhez képest egyenletesen növekvő arányt mutat az összes fogási mennyiség csökkenése mellett. Az összes halfogás meghatározó halfaja a ponty, a Balatonon 62,7%, a Ráckevei (Soroksári)-Dunán 80,70%, a Dunán 38,36%, a Tiszán 53,59%, a Velencei-tavon 82,28%, a Tisza-tavon 45,44%, a Fertőn 32,9%, a Körösökön 60,30% a pontyfogás a teljes mennyiséghez képest.

A nagyobb vízterületek fogási adatait elemezve megállapítható, hogy a Balaton és vízrendszerének fogásai teszik ki a legnagyobb hányadot. A Balatont a Tisza és a Duna, majd pedig a Tisza-tó és a Ráckevei (Soroksári)-Duna követi. A halfogás több év távlatában is folyamatos növekedést mutat a Balatonon és vízrendszerén, a Tiszán, a Dunán és a Tisza-tavon, míg a Ráckevei (Soroksári)-Dunán 2019-ig csökkentek a fogások, de 2020-ra ez a mutató is növekedett, megközelítőleg 14%-kal a HGSZ adatszolgáltatása alapján. A Velencei-tavon és a Körösökön 2018-ban jelentősebb visszaesés, a Fertőn drasztikus (87%-os) mértékű csökkenés volt tapasztalható. Sajnos azonban a 2021-es év adatait vizsgálva levonhatjuk azt a következtetést, hogy minden vízterületen egyértelműen csökkent a halfogás. A 2020-2021. évi országos halfogási adatok fontosabb halfajok, illetve fajcsoportok szerinti megoszlását vizsgálva (3. táblázat) megállapíthatjuk, hogy az előző évhez képest 2021-ben 18 százalékkal csökkent a természetes vizeken az összes kifogott halmennyiség. A különbség oka feltehetően az, hogy a pandémia után jelentősen növekedett más, szabadon gyakorolható szabadidős tevékenységek lehetősége, amelyek hiánya 2020-ban a bevezetett korlátozások miatt még a horgászat iránti fokozott érdeklődést eredményezte. A halfogásra jogosító okmányok számát elemezve is minden területen visszaesést tapasztalhatunk. Emellett 2021. május 1-jéig még tilaltott volt az éjszakai horgászat, ami szintén a fogásokat csökkentő tényezőként értékelhető.

3. táblázat: Országos halfogási adatok halfajonként, illetve fajcsoportonként 2020. és 2021-ben
(forrás: HGSZ, számadatok egész kg-ra, illetve egész százalékra kerekítve)

Halfaj	2020. év (kg)	2021. év	
		kg	Változás 2020/2021 (%)
Amur	240 351	221 182	-8%
Angolna	3 933	3 662	-7%
Balin	56 121	37 304	-33%
Compó	2 532	2 311	-9%
Csuka	107 018	81 193	-24%
Fogassüllő	231 266	160 321	-31%
Garda	3 904	2 215	-43%

Harcsa	217 582	195 774	-10%
Kecsege	0	0	0
Kősüllő	10 583	7 495	-29%
Márna	29 880	21 088	-29%
Menyhal	1 607	853	-47%
Ponty	3 706 725	2 992 385	-19%
Sebes pisztráng	223	496	+122%
Széles kárász	70	1	-98%
Egyéb őshonos	324 016	24 179	-21%
Egyéb idegenhonos	797 086	232 405	-28%
<i>Összesen:</i>	5 732 895	4 600 802	-18%

A telepítési adatokkal összehasonlítva (4. táblázat) elmondható, hogy összességében a 2021-es évben a halelvitel elmaradt a telepítésekhez képest. Azonban figyelembe veendő, hogy 2020-ban a halfogásokban egyszeri jelleggel, fokozottan érvényesült az összesen ezer tonna feletti intervenciós haltelepítés hatása. Az egyes fajok fogási adatait elemezve szembevetünk, hogy a 2020-as évhez képest több fajnál nagymértékű csökkenést, egy-két faj esetében növekedést tapasztalhatunk. Az angolna fogása jelentős emelkedést mutat a 2020. év adatához képest, azonban ezt inkább egyszeri kiugró értéknek tekinthetjük. A további években inkább a fogások csökkenésére kell számítanunk, tekintve, hogy az utolsó telepítések a 90-es évek elején befejeződtek. A széles kárász 2014 óta nem fogható, így valószínűsíthető, hogy a statisztikákban a fogási naplók hibás vezetése miatt szerepelt nagy számban 2020-ban (kifogott ezüstkárászok helytelen rögzítése). A Magyar Haltani Társaság szavazásán az év halának választott jászkeszegről nem állnak rendelkezésre megbízható fogási adatok.

Érdemi csökkenés tapasztalható a garda (-44%), a balin (-33%), a ponty (-23%) és a fogassüllő (-31%) esetében. A fogási adatok alapján a csuka állománya az elmúlt 2–4 évben a legtöbb halgazdálkodási vízterületen folyamatosan csökken. A sebes pisztráng fogásában pozitív változás tapasztalható, 2020-hoz képest 122%-kal többet fogtak ki. A csökkenés nem jelentős a compó (-7%) és a harcsa (-9%) esetében.

A 2021-es évben több jelentősebb halpusztulás történt a természetes vizeken, többek között 2021 júniusában, majd augusztusában a Velencei-tavon, amikor tíz nap alatt több mint 10 °C-t emelkedett a vízhőmérséklet, emellett egyéb negatív hatások is érvényesültek, amelyek a halak pusztulásához vezettek. Az alacsony vízállás miatt, amelyet a nagyfokú aszály okozott, rengeteg állat zsúfolódott be kis területre, így a halgazdálkodási vízterületek élővilága fokozottan sérülékennyé vált.

A 2021-es évben az egész Dunántúlon kevés volt a csapadék, a tavak és folyók pedig a magasabb átlaghőmérséklet miatt több vizet párologtatnak, mint 10-20 évvel korábban. A halállományt emellett fokozottan veszélyeztetik a gázlómadarak is, amelyek vadászterülete a parti zóna 30-40 centiméteres vízmélységéig terjed. Ez a terület az aszály miatt szintén növekedett, így több hal vált számukra hozzáférhetővé.

Haltelepítések

2021-ben a halgazdálkodásra jogosultak 26 millió darab lárvát, zsenge és előnevelt ivadékot (együtt „kis korosztály”-ként szerepel a táblázat összesítésében) telepítettek Magyarországon (4. táblázat). Az éves összes telepítés felét, 13 millió darabszámmal a ponty alkotta, ami az előző évhez képest több mint kétszeres

menntiséget jelent (2020: 6 243 494 db). Jelentős mennyiségű, 8 millió darabszámú fogassüllöt is kihelyeztek. A „kis korosztályból” az előző évhez képest 8 millió darabbal több halat telepítettek a hazai halgazdálkodási vízterületekre (2020-ban: 17 863 736 db).

2021-ben 4 600 tonna egynyaras és idősebb korosztályú halat helyeztek ki (együtt „nagy korosztály”-ként szerepel a táblázat összesítésében). Kiemelendő, hogy a magyarországi őshonos halfajok közül a veszélyeztetett compóból, kecsgeből és széles kárászból az előző évhez képest átlagosan kétszer többet telepítettek a „nagy korosztályból” (compó 2020: 13 270 kg, 2021: 31 666 kg; kecsge 2020: 4307 kg, 2021: 7049 kg; széles kárász 2020: 1210 kg, 2021: 2211 kg).

4. táblázat: 2021. évi természetes vízi haltelepítés Magyarországon (forrás: HGSZ)

halfajok	lárva db	zsenge ivadék db	előnevelt ivadék db	I. nyaras kg	II. nyaras kg	III. nyaras kg	extra kg	anya kg	összesen	
									kis korosz- tály (db)	nagy korosz- tály (kg)
ponty	2 000 000	9 000 000	2 019 800	128 172	725 231	3 243 396	53 651	568	13 019 800	4 151 018
fogassüllő	4 500	5 021 000	3 102 900	16 279	16 992	10 118	408		8 128 400	43 797
csuka		601 000	1 926 720	4 693	10 124	14 370	390	593	2 527 720	30 170
harcsa		120 000	395 010	10 187	15 105	4 471	204	230	515 010	30 197
keszegfélék		500 000	88 900	38 919	70 160	56 492			588 900	165 571
dévérkeszeg	225 000		20 000	12 775	45 928	26 635	882		245 000	86 220
szilvaorrú ke- szeg			10 000	400					10 000	400
vörösszárnyú keszeg	25 000					100			25 000	100
balin		10 000	201 000	377	1 118				211 000	1 495
compó			132 000	22 625	6 610	2 331	100		132 000	31 666
kecsge			143 350	5 836	1 213				143 350	7 049
kősüllő					250					250
márna			4 000	7 735					4 000	7 735
menyhal			254 500	322					254 500	322
sebes pisztráng			6 300	30	222	576			6 300	828
sügér		4 500	42 000	187	760				46 500	947
széles kárász				598		1 613				2 211
amur					9 504	13 519	300			23 323
afrikai harcsa				1 661	2 519	975				5 155
szivárványos pisztráng					213					213
bagolykeszeg						863				863
jászkeszeg			109 500	6 823	540				109 500	7 363
karikakeszeg			10 000		500	300			10 000	800
paduc			20 000	2 000					20 000	2 000
lénai tok							97			97
sima tok (szín- tok)						80				80
pisztrángsügér			7 600						7 600	
Összesen	2 254 500	15 256 500	8 493 580	259 619	906 989	3 375 839	56 032	1 391	26 004 580	4 599 870